

Radikal eller förtryckt?

- En studie av hur muslimska kvinnor porträtteras i media

Av: Neriman Abu-sneineh & Linda Itani

VT-10

Handledare: Charlotta Zettervall

Abstract

Title: Radical or oppressed? A study of how Muslim women are portrayed in media

Authors: Linda Itani & Neriman Abu-sneineh

Keywords: Muslim woman, media, Islam, niqab, veil, burka

The aim with our study is to analyze how Muslim women are portrayed and imagined in Swedish media. We have been interested in researching how media affects the public opinion about the Muslim woman in Swedish society and also how it affects Muslim women. We have chosen to concentrate on Muslim women because they are often described in media, where attention mainly is drawn to their dressing and living conditions, especially in the last years with the debates about forbidding the Muslim veiling and the debates about Muslims as a growing minority group.

The study is based upon a number of articles from three big newspapers in Sweden. As a method we have chosen to use text analysis in combination with literature studies. Our aim is not to criticize media in a negative way but rather to emphasize their big role in affecting the general public and problematize the picture of Muslim women generally provided in media. The main result of the study is that the dominating picture provided of Muslim women in media is a negative one, in which she is described as either "oppressed" or "extreme" and "dangerous".

العنوان : المتعصبة أو المظلومة؟ دراسة عن كيفية تصوير المرأة المسلمة في وسائل الإعلام

المؤلف : ليندا عيتاني وناريمان أبو سنيينة

كلمات البحث : المرأة المسلمة ووسائل الإعلام والإسلام ، النقاب ، الحجاب ، البرقع

والهدف من دراستنا هو تحليل كيف يتم تصوير المرأة المسلمة وتصور وسائل الإعلام السويدية. لقد كنا مهتمون لبحث كيف يمكن للإعلام التأثير على الرأي العام حول المرأة المسلمة في المجتمع السويدي ، وكيف أنها تؤثر أيضا على "المرأة المسلمة". لقد اخترنا التركيز على المرأة المسلمة لأن وصفها في وسائل الإعلام محبط، معظمها يسترعى الانتباه إلى ملابسها وأحوالها المعيشية ، ولا سيما في العام الماضي مع الجدل الدائر حول حظر الحجاب الإسلامي و حول المسلمين باعتبارهم أقلية متزايدة.

وتعتمد الدراسة على عدد من المقالات من ثلاث صحف كبيرة في السويد. اخترنا وسيلة تحليل النص في مع دراسات سابقة حول الاعلام. هدفنا هو ليس انتقاد وسائل الإعلام بطريقة سلبية ، بل التأكيد على دورها الكبير في التأثير على عامة الناس و المرأة المسلمة.

والنتيجة الرئيسية لهذه الدراسة هو ان الصورة السائدة للمرأة المسلمة في وسائل الاعلام هي سلبية ، والتي وصفتها أنها إما "المضطهدة" أو المتعصبة " و " خطيرة " .

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1. Problemformulering	5
1.2. Syfte – Frågeställning	6
1.3. Begreppsdefinitioner	6
1.4. Varför en uppsats om muslimska kvinnor i media?	7
2. Teori	8
2.1. Makt	8
2.2. Stämplingsteori	9
3. Tidigare forskning	9
3.1. Media och muslimer	9
3.2. Övriga studier	11
4. Metod	12
4.1. Tillvägagångssätt	12
4.2. Urval	12
4.3. Avgränsning	13
4.4. Bearbetning och analys	13
4.5. Validitet och reliabilitet	13
4.6. Arbetsfördelning	14
5. Etiska övervägande	14
6. Resultat och analys	15
6.1. Resultat artiklar	15
6.2. Debatten om slöjan	16
6.3. Den muslimska kvinnan som förtryckt	18
6.4. Den radikala och extrema muslimska kvinnan	23
6.5. Muslimska kvinnors röster	26
6.6. Kritiska röster	28
6.7. Svåra att integrera	30

6.8. Makt och media	32
6.9. Att tolka och referera till heliga texter	34
7. Analys	38
7.1. Journalister och politiker dominerar	42
7.2. Avvikande kvinnor	39
8. Avslutande diskussion	40
9. Litteraturförteckning	43

1. Inledning

1.1. Problemformulering

Om vi tänker på ord som burka, niqab, slöja, muslimska kvinnan, islam och så vidare, vad är det första vi tänker på då? Just dessa begrepp och ord har funnits med i många debatter och förekommer systematiskt i media. Framförallt har tonen och stämningen kring dessa varit väldigt hätsk och sannerligen förvirrande ibland. Medias roll i detta sammanhang har en stor betydelse då i vår tid så präglas vi ständigt av medias inflytande i vårt samhälle. En undersökning under 2009 visar att 89 % av alla mellan 16-74 år, använder internet varje dag eller åtminstone en gång i veckan. Vidare visade det sig att under 2006 hade mer än 2/3 av befolkningen tillgång till en TV. (Statistiska centralbyrån) En stor andel av befolkningen läser dessutom tidningar varav dem tre största är Aftonbladet, Dagens Nyheter och Expressen (www.ts.se)

Det har gjorts ett flertal studier om hur media framställer islam och den muslimska kvinnan. Bland annat har Håkan Hvitfelt gjort en intressant studie, Den muslimska faran – om mediebilderna av islam där han då finner efter att ha granskat behandlingen av islam i svensk media under perioden 1991-1995 finner att denna religion mest uppmärksammas i samband med krig och terrorism.

Vidare skriver Hvitfelt om hur muslimska kvinnor representeras i media. Där är bilden den att kvinnan oftast framställs som underordnad mannen och att hon är starkt förtryckt. (Hvitfelt 1998) Det är den bilden som kom fram under slutet av 1990-talet och då kan man undra om den bilden finns fortfarande kvar under 2000-talet. Framförallt efter 11 september 2001 då attackerna mot World Trade Center skedde kan det tyckas vara intressant att se om det förekommer en negativ rapportering om muslimer i media. De los Reyes och Wingborg (2002:13) skriver att uppmärksamheten kring muslimer och islam har ökat betydligt och inte minst i media, något som flera forskare belägger. (de los Reyes, Wingborg 2002:13) Samtidigt som det finns en allmän bild om att den muslimska kvinnan är ett offer och förtryckt, kan man undra om det finns några motsägelser och om den muslimska kvinnan framställs på ett annat sätt. Samtidigt är det oerhört viktigt att på något sätt lyfta fram vilka det är som framställer denna bild i media och vem det är som ges störst utrymme. Är det den muslimska kvinnan själv eller är det andra som för deras talan?

Enligt en undersökning från Uppsala Universitet som handlar om svenskarnas attityder gentemot invandrare visade sig att hälften av de tillfrågade var emot slöja i skola och arbete. (www.forskning.se) Då kan man undra hur det kan vara så att många är emot slöja och vad det är för bild som ges i media om slöjan. Förbudet mot just slöja, eller niqab och burka har

varit en het fråga de senaste åren. Dock har ett land i Europa tagit steget fullt ut med att börja med att förbjuda slöja i skolor. Vad som är viktigt att lyfta fram är om själva debatten varit någorlunda lugn, eller aggressiv och spännt, inte minst då i media där politiker, journalister och debattörer har uttalat sig om frågan och samtidigt har det funnits protester från den muslimska minoriteten i dessa länder där införing av förbud varit högst aktuella.

För medierna är det viktigaste elementet som påverkar opinionen i samhället, eftersom de i stor del ansvarar för debattagendan och som då främst influeras av eliten i samhället som myndigheter, politiker och forskare.

1.2. Syfte - frågeställning

Vårt syfte är att kritiskt granska medias bild av den muslimska kvinnan utifrån tre av Sveriges populäraste tidningar mellan åren 2006-2010 (Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressen)

- Vilken är den övervägande bilden som media förmedlar om den unga muslimska kvinnan?
- Vilka är de som får komma till tals i media?
- Är bilden så stereotyp som den framställs i Håkan Hvitfelts studie? Vilka ämnen är det som lyfts fram när muslimska kvinnor diskuteras i media?
- Hur används dem heliga texterna från Koranen i artiklarna?

1.3. Begreppsdefinitioner

Några begrepp som finns med i vårt forskningsarbete kommer vi att förklara lite mera vad dessa innebär.

- Till att börja med har vi valt att förklara vad som menas med att vara en **muslim** och enligt Nationalencyklopedin så är det:

muslim (arabiska, 'en som underkastar sig (Gud)'), den vanligaste benämningen för en som tillhör islam. Ordet används i Koranen också om profeterna före Muhammed, bland dem Abraham (Ibrahim) och Jesus (Isa), som kallas "Gud undergivna".

- **Slöjan** är ett tygstycke som täcker håret, hals/nacke och barmen, medan **niqab** täcker hår, hals/nacke, barmen och även ansiktet förutom ögonen och **burka** är ett heltäckande klädesplagg där ögonen inte syns.

- **Jihad**

Jihad betyder ”att sträva” och varje ansträngning kan kallas jihad. Men enligt Islam så står det för muslimernas ansträngning att lyda Guds bud, även när svårigheterna är stora. I vissa fall, som redan nämnts, när det blir oundvikligt att kämpa för sanning och rättvisa, den ansträngningen kan kallas för jihad.

(www.islam-svarar.se)

- **Koranen** är för muslimerna en helig skrift som enligt Islam, uppenbarades till profeten Mohammed från Gud via ängeln Gabriel.

1.4. Varför en uppsats om muslimska kvinnor i media?

Vi valde att skriva om detta ämne då det är ett viktigt och aktuellt ämne som hjälper en att förstå hur människan kan influeras av de bilder vi matas in med varje dag. Media har ett stort inflytande i det moderna samhället och på så sätt påverkar det människornas sätt att tänka och tycka. Glans (2004) menar att den makten som media har och så som de påverkar människors tänkande, får den konsekvensen att det bidrar till handlingar som påverkar samhällsutvecklingen. Därmed har media en viktig roll och ett ansvar över vilken bild de förmedlar. I socialt arbete möter man alla möjliga sorters människor och eftersom socialt arbete är ett så brett område är det viktigt att ha en bra kunskap om olika människor och kunna skilja på fördomar och verklighet.

Syftet med vår undersökning är att granska muslimska kvinnors bild i media och inte tidningarnas rätt till att skriva om något. Vi understryker vikten av att ha med tryckfrihetsförordningen som vi citerar nedan. Vi vill framhäva vikten av ett fritt meningsutbyte och olika synpunkter gällande ämnet. Tryckfrihetsförordningen är en viktig och självklar rättighet och med detta följer ansvar. Tryckfrihetsförordningen kräver ett moraliskt och etiskt ansvar för att kunna tjäna sitt syfte.

1 § Med tryckfrihet förstås varje svensk medborgares rätt att, utan några av myndighet eller annat allmänt organ i förväg lagda hinder, utgiva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna straffas därför, än om detta innehåll strider mot tydlig lag, given att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning.

I överensstämmelse med de i [första stycket](#) angivna grunderna för en allmän tryckfrihet

och till säkerställande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall det stå varje svensk medborgare fritt att, med iakttagande av de bestämmelser som äro i denna förordning meddelade till skydd för enskild rätt och allmän säkerhet, i tryckt skrift yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst.

Det skall ock stå envar fritt att, i alla de fall då ej annat är i denna förordning föreskrivet, meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst för offentliggörande i tryckt skrift till författare eller annan som är att anse som upphovsman till framställning i skriften, till skriftens utgivare eller, om för skriften finnes särskild redaktion, till denna eller till företag för yrkesmässig förmedling av nyheter eller andra meddelanden till periodiska skrifter.

Vidare skall envar äga rätt att, om ej annat följer av denna förordning, anskaffa uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst för att offentliggöra dem i tryckt skrift eller för att lämna meddelande som avses i föregående stycke. Lag (1976:955).”

2. Teori

2.1. Makt

Michel Foucault (1986) har skrivit mycket om makt och han menar att det som kännetecknar det moderna samhället inte i första hand handlar om sociala rättigheter och strävan efter jämlikhet, utan istället att det pågår alltmer metoder som förfinas med syfte för maktutövning, kontroll och disciplinering.

Statsmakten är ständigt närvarande i våra institutioner, och dess praktiker har visat sig innehålla starka element av normalisering, övervakning och disciplinering. (s.133)

Makten utövas utifrån olika håll och kan således komma både uppifrån och även nedifrån. Maktrelationer är på så sätt föränderliga och inte absoluta. Det viktiga här att tänka på är att där makt finns, så finns det även motstånd.

Foucault använder ett begrepp som han kallar för ”sanningsregimer” och med det menas att det är processer som avgör vilka diskurser som ska ha företräde. Alltså den syn som finns på olika problem i samhället och hur man ska behandla det kan då uppnå den status av att vara sanna och att de har en giltighet och genom detta tränga ut andra beskrivningar och tolkningar. Därigenom tar han upp de kategoriseringsprocesser som kan förekomma och bli ett normaliserings- och sorteringsmakt där experterna får tala om hur vissa personer ska kategoriseras. Dessa kategoriseringsprocesser utförs utifrån lagar, praxis, uppfattningar och annat.(Meeuwisse, Sunesson, Swärd2006)

Bland annat tar även Foucault upp olika omständigheter så som exempelvis kriminalitet och

vansinne som genom historien uppmärksammas och fått markeringen som problem av olika experter. Utifrån Foucaults synvinkel handlar detta i princip om att det övre samhällsskiktet har en strävan efter att få underklassen att lyda och internalisera makthavarnas krav. Då blir disciplin ett sätt att få bukt med dessa uppstudsiga och konstiga människor så att de hamnar inom normen. (Meeuwisse, Swärd 2002)

2.2. Stämplingsteorin

Howard S Becker är stämplingsteorins främsta företrädare. Stämplingsteorin handlar om avvikande beteende. Den förklarar varför handlingar kan betraktas som avvikande. Enligt Howard Becker som är upphovsman till denna teori är att det är andra som fäster etiketten avvikare på individen. Det handlar om att han inte gör som alla andra utan avviker från normen. Normen skapas i samhället utifrån omgivningens reaktioner. Istället för att fokusera på personens egenskaper fokuserar man på själva avvikelsen som en konsekvens av de regler och sanktioner som kommer in i samband med handlingen. Med det menas de sociala processer som antingen skapar eller förstärker avvikelsen. Vanliga sådana processer är att man generaliserar eller skapar stereotyper. (Hilte 1996)

Becker menar att avvikandet inte är en egenskap i handlingen som personen gör utan istället är det en konsekvens utav att andra utför regler och sanktioner på denne ”förbrytare”. (Lindqvist, Nygren, 2006)

Den som inte lever efter en grups regler blir då upplevd som avvikare. Om man använder stämpling som maktutövning då? Becker menar att när en grupp vill tillämpa sina regler och tvinga andra att leva utifrån dessa så handlar det om politisk och ekonomisk makt. Dessutom menar Becker att:

Avvikande beteende handlar om konkurrerande definitioner av verkligheten, där den grupp som har makten har tolkningsföreträde och möjlighet att tillämpa sina regler. (s. 123)

Också Edwin Schur (1980) har beskrivit och analyserat stämplingssituationer. Han menar att gemensamt för dessa stämplingssituationer är att personer (en grupp) som känner sig hotade av någon börjar kategorisera den andre som tillhörande en annan social kategori. På detta sätt ”avpersonifieras” avvikaren och blir då bara en person som tillhör en lägre social kategori.

2. Tidigare forskning

2.1. Medier och muslimer

Det har forskats och gjorts en lång rad studier om hur islam framställs i media samt om människors syn på islam och muslimer. Den svenska medieforskaren Håkan Hvitfelt (1998)

diskuterar svenskarnas erfarenheter och bild av islam i sin studie, Den muslimska faran - om mediebilderna av islam. Han säger att svenskar inte har några egna direkta erfarenheter av islam.

Men framförallt kommer de här uppfattningarna främst från massmediernas bevakning av händelser som på olika sätt kopplats till islam, och som förmedlar en negativ bild av islam och i sin tur leder till ökade fördomar. (s.72, 73).

Hvitfelt menar att de allra flesta svenskar är för religionsfrihet i Sverige utom när det gäller religionsfrihet för muslimer. Intoleransen mot invandring och det främmande kopplas med intoleransen mot islam konstaterar Hvitfelt. Föreställningarna många har om islam och muslimer gör att religionen uppfattas som farlig och avvikande och motståndet ökar ju farligare och mer avvikande islam uppfattas (s.74).

Undersökningarna som har gjorts i samband med studien visar att nyheterna som förmedlas om islam är präglade av fördomar, etnocentrism, överförenkling och en stor mängd brister (s.74).

Hvitfeldt hävdar att för att nyheter ska ha det som kallas för nyhetsvärde måste det förekomma våld och dramatiska inslag. Att det endast handlar om islam och muslimer räcker inte för att det ska uppnås önskade effekter. Det kan handla om att sälja fler tidningar och få ökade tittarsiffror. Därmed kopplar media islam till politiskt våld och förtryck som medierna uppger att det utövas av muslimska grupper. Kvinnan framställs ofta som underordnad mannen och att hon är starkt förtryckt. När det är muslimer som begått ett brott påpekas det ofta att de är just muslimer, dock görs det inte när det är kristna eller andra grupper som gjort det (s.75). När vi kommer till kvinnomisshandel problemet eller våld mot invandrarkvinnor så förknippas detta alltid med islam, oberoende på förövarens religiösa övertygelser eller ärliga försök till att behandla andra bakomliggande faktorer eller orsaker i inslagen, som kan till exempel vara missbruk eller en känsla av utanförskap i samhället. (s.79) Alltså menas det att när det står om muslimska kvinnor i media som utsätts för våld av män så förknippas det alltid med religionen istället för att se till andra faktorer.

Hvitfeldt fann dessutom ett annat vanligt tema som islam förknippas med i media är terrorism. (s.81) Vidare påpekar Hvitfelt hur viktig TV: s nyhetsprogram och hur det kan påverka nyhetsämnet i till exempel dagstidningar i Sverige. Han fäster uppmärksamheten på hur kort tid det tar för en nyhet som ska visas i TV nyheterna, som tar mellan två till tre minuter, alltså att det är så kort tid för varje nyhetsinslag och som gör att det som uppmärksammas och visas är de mest dramatiska bilderna och nyheter för att locka tittare. (s.78) Dessa inslag sätter sedan igång olika debatter i tidningar och då framställs också de negativa bilderna.

Media använder sig av symboler och stereotyper när det gäller islam. De här symbolerna används när nyheter och tv inslag ska kategoriseras, som till exempel fundamentalism, islamist, jihad, koran, Allah, heder med flera. Bilder används också som symboler, vanligast

är bilder på beslöjade kvinnor eller män som ligger på knä och ber. De här symbolerna har använts ofta i negativa sammanhang vilket gör att människor förknippar islam med negativa saker. Nyheter presenteras och beskrivs utifrån den här kategoriseringen vilket gör att det hamnar i förutbestämda mallar, eftersom det är lättare att komma åt än verkligheten som är svår åtkomlig. (Hvitfelt 1998 s.83)

Hvitfelt kommer till en slutsats i sin forskning att det finns negativa attityder i det svenska samhället mot islam och gentemot muslimer. Hvitfelt menar att de här attityderna har sin grund i att islam är en främmande religion som avviker från de svenska normer och som svenskarna vet så lite om. Den här negativa attityden förstärks och får näring och legitimitet bland annat från medias bild av islam. (s.84)

2.2. Övriga studier

Det har även gjorts andra undersökningar om detta ämne, bland annat av Westin (1987), som analyserat hur svenskar uppfattar närhet respektive distans till människor med olika etniska bakgrunder. Resultatet gav en tankeställare när på trappans övre del hamnade väst- och nordeuropeiska protestanter, sedan europeiska katoliker från områden som uppfattas som moderna, därefter på nedre delen hamnade sydeuropeiska katoliker, sedan ortodoxa kristna och sist de som ansågs som mest främmande var utomeuropeiska muslimer. Detta visar på ett sätt hur människor kategoriserar andra utifrån hur deras kulturer uppfattas som något lägre än den svenska kulturen. (Meeuwisse, Swärd 2002)

I en annan studie av Anna Levin och Marina Gherseti (2002) vid Institutionen för journalistik och masskommunikation i Göteborg – *Muslimer och islam i svenska nyhetsmedier* påvisas att även det att journalister som ofta vill ge en bredare bild av islam ändå hamnar i stereotypa bilder. (Los Reyes, Wingborg 2002:13)

Fler studier som gjorts är av Eva Karlsson (1999) som har studerat hur de olika dagstidningarna presenterar invandratjejer genom att välja ut ett antal artiklar ur tidningar som: Aftonbladet, Dagens nyheter, Helsingborgs dagblad, Arbetet Nyheterna, Göteborgs-Posten, Svenska Dagbladet. Hennes studie visar att de vanligaste bilderna som återfinns om invandrarflickor är att de är offer eller om hur de själva väljer hur de vill leva sitt liv. (Karlsson 1999) Karlsson har märkt att de vanligaste kategorierna där artiklar om invandrarflickor hamnar under är: Flickor som offer, och artiklarna som undersöktes handlade då om flickornas möjligheter som begränsas i det personliga och det sociala livet. Det andra bilden flickor som väljer själva, artikeln handlade om invandrarflickor som själva väljer hur de vill leva. (Karlsson 1999)

3. Metod

3.1. Tillvägagångssätt

Vi valde att granska de mest populäraste tidningarna i Sverige så som Aftonbladet, Expressen och Dagens Nyheter. Enligt Tidningsstatistiken (2009) så var Aftonbladet den största med 358 000 sålda upplagor per dag, därefter kom Dagens Nyheter med 316 000 sålda upplagor per dag och som tredje största tidning kom Expressen med 291 000 sålda per dag.

I vår undersökning har vi använt oss av innehållsanalys. Innehållsanalys används där studien avser att kvantifiera, eller räkna hur vanligt förekommande vissa begrepp i texten är, vilket vi har gjort i vår undersökning.

Innehållsanalys är metoden att kvantifiera någonting i texter utifrån ett specifikt forskningssyfte. (Bergström, Boréus 2005) (s.43)

Vi har inte använt oss av att mata in data och analysera det via ett datorprogram utan har vi gjort detta manuellt. Fördelarna med att göra en manuell analys är att man kan utföra betydligt mer komplexa tolkningar (Bergström, Boréus 2005) (s.44). Hade vi använt oss av ett dataprogram så hade vi kunnat analysera ett större textmängd, vilket vi inte har känt ett stort behov av. Dessutom torde antalet texter som vi använt vara tillräckligt med tanke på studiens omfattning. Vi har även tagit hjälp av litteratur för när man läser om ett visst ämne kan det påverka ens åsikt eller också öka ens kunskap och på så sätt hjälpa en under arbetets gång.

Att använda tidningsartiklarna i vår uppsats, i form av att läsa, koda och observera mönster i dem ger oss möjligheten till att jämföra våra egna resultat med olika studier och böcker som har behandlat det ämne vi valde att skriva om. Därmed har vi läst mycket böcker och även funnit intressanta studier som handlar om Islam och media.

3.2 Urval

Eftersom vårt urval skulle vara bredare och för att vi skulle få en mer fördjupad bild valde vi därmed att granska artiklar från åren 2006-2010. Hade vi enbart valt ett eller två år hade vi inte samlat ihop tillräckligt med material för att kunna utföra en bra analys. Vi fick ihop 54 artiklar som på ett eller annat sätt handlar om den muslimska kvinnan. Vi har gjort en systematisk genomgång av de utvalda tidningarnas hemsidor för åren 2006-2010. Våra sökord var: muslimska kvinnan, muslim kvinna, slöja, niqab och burka.

3.3. Avgränsning

För att tiden skulle räcka till så valde vi att begränsa oss till tre stora tidningar som är de som de flesta svenskar läser enligt Tidningsstatistiken. Vi inser att för ett forskningsarbete så skulle det krävas en större bredd och vi kunde ha analyserat artiklar från ytterligare andra tidningar. Men som sagt, det skulle förmodligen bli ett alldeles för stort arbete att analysera med den tid som vi hade. Sedan är det mycket intressant att granska medias bild av islam, men något som sannerligen återkommer i debatten och har blivit en het diskussion är just debatten om den muslimska kvinnan och inte minst den muslimska kvinnans klädsel. Därmed valde vi att avgränsa oss till det.

3.4. Bearbetning och analys

Vi delade upp artiklarna beroende på om de var debattartiklar, nyhetsartiklar eller om det var artiklar där muslimska kvinnor fanns med och berättade om sina liv. Vårt arbete fortgick därefter med att koda dessa artiklar för att sedan kunna urskilja och synliggöra olika mönster och samband som finns med i artiklarna. När vi kodade så analyserade vi vårt material och valde att dela in och räkna ut hur många artiklar som nämnde något negativt om den muslimska kvinnan eller om det fanns någon positiv bild. Efter att ha kodat artiklarna räknade vi ut hur ofta de begrepp som vi valt att fokusera på har förekommit och därmed skrivit det i antal. Eftersom vi har artiklar som är under antalet 100 har vi därmed valt att inte skriva det i procentsats. Det blir på så sätt lättare för läsaren att kunna se hur många artiklar som förmedlar en negativ bild, använder olika begrepp med mera.

Därefter sorterades vårt material utifrån olika teman eller begrepp som vi valde då vi fann dem återkommande i artiklarna och som verkade mest intressanta att lyfta fram för vårt forskningsarbete. De olika begrepp som vi valde att utgå ifrån var att den muslimska kvinnan framställs som ”förtryckt”, ”underordnad mannen”, lever under ”hedersrelaterade omständigheter” och sedan att hon är ”radikal”, ”extrem” och även som ”farlig”, alltså ”terroriststämplad”. Vi valde även att ta upp hur många av artiklarna som diskuterar och använder slöja, niqab och burka i sina texter för att kunna få en bild om det är enbart de klädesplagg som definierar den muslimska kvinna och om det verkar vara det som är ett stort problem för många. Dessutom kunde vi också se om det fanns artiklar där den muslimska kvinnan själv ges utrymme att tala om hur det är att leva som muslim.

3.5. Validitet och reliabilitet

Vi har använt oss av innehållsanalys av texter vilket är en metod som kan användas för att analysera all slags texter och där man kan välja att analysera förekomsten av vissa uttryck och

ord i texten, vilket är en möjlig metod när det gäller att analysera tidningsartiklar. När det gäller insamling av informationen så tycker vi att begränsningen av tidsperioden och tidningarna har gjort att vi har haft ett bra urval samtidigt som vi har använt oss av bra antal artiklar jämfört med hur mycket tid vi har och detta har gjort att tillförlitligheten av resultatet har blivit högre.

”En bedömning av validiteten kan bara göras av varje enskild undersökning och hur väl dess uppläggning svarar mot forskningsfrågan.” (Bergström & Boréus 2005 s.78)

Vi har varit medvetna om, redan innan vi satte igång med arbetet att vår bakgrund kan påverka validiteten för arbetet, därför har vi försökt att hela tiden vara objektiva och analyserat och argumentera utifrån de böcker som vi har använt oss av och inte utifrån vår egen erfarenhet av religionen, eller egna personliga upplevelser av något annat slag, eftersom vi inte vill att detta skulle påverka resultaten för undersökningen. Men vi är också medvetna om att det är omöjligt för oss att vara totalt objektiva.

3.6. Arbetsfördelning

Eftersom vi är två personer så valde vi att till en början dela upp böckerna som vi har samlat och därefter skriva ner anteckningar utifrån dessa. Vi bor inte i samma stad och därför skrev vi mycket hemma och träffades 2 gånger varje vecka för att diskutera och skriva tillsammans. När vi inte träffades så hade vi kontakt och diskuterade genom internet (mail, msn) eller genom telefon. Sedan har vi även fördelat arbetet med att en person har fått mer ansvar över artiklarna medan en annan fick ett mer ansvar över böckerna. Vi strävade hela tiden att arbetet skulle vara fördelat på ett rättvist sätt.

4. Etiska överväganden

I människans kunskapssökande är det till en början något som får en engagerad och som gör att egna eller andras upplevelser ses som problematiska, fascinerande, otillfredsställande, svårbegripliga med mera. Där spelar egna erfarenheter in i hur våra inlevelsemöjligheter påverkas samt för vilka frågor vi ställer. När det handlar om forskning så kan det innebära något som är fel eftersom det är inte ens egna upplevelser och tankar som ska räknas in i arbetet utan det handlar om att uppnå det objektiva istället för det subjektiva. Därmed har allt som har att göra med egna värderingar, engagemang, sympatier, partstagande inget att göra i forskningen. Det bör elimineras eller i alla fall döljas i forskarens arbete. (Eliasson 1995)

”I forskningsarbetet är det vår uppgift att söka oss vidare från det subjektivt upplevda, för att däri och därbakom se sammanhang och samband, försöka förklara, förstå och begripa.” (s.18)

Det är viktigt för oss att se till att vara objektiva och kunna se orsaker till bilden som förekommer i medierna om den muslimska kvinnan. För vår egen del är det extra viktigt eftersom vi själva är muslimska kvinnor och självklart har vår egen uppfattning om ämnet eller i alla fall kan uppleva det vi granskar som något som påverkar våra tankar om det vi läser och skriver om. På något vis kan det tyckas vara problematiskt att skriva om ett sådant ämne som ändå handlar om saker som vi kan relatera till. Däremot kan det istället vara bra att kunna få fram de bilder som finns i medierna för att sedan leda till en viktig debatt.

”Forskaren ska vara medveten om att de olika benämningar hon använder kan vara laddade, därför är det viktigt att kontrollera dessa laddningar och förklarar hur hon menar så att de som ska ta del av forskningen förstå precis vad som menas med det.” (Meeuwisse, Anna. Swärd, Hans. Eliasson-Lappalainen, Rosmari. Jacobsson, Katarina. S.242.)

Det gäller att när vi ska analysera och välja vilka citat som är lämpligast att använda i vår forskning att ha det etiska ansvaret. Därför är det väldigt viktigt att kritiskt granska utgångspunkterna och vilka perspektivval vi har grundat vår forskning på. (Meeuwisse, Swärd, Eliasson-Lappalainen, Jacobsson, s.247)

5. Resultat och analys

5.1. Resultat artiklar:

Artiklar	Negativ bild	Kritik	Begrepp	Förtryckt	Extrem, radikal, terrorist	Diskriminering	Kvinnors egna röster
Totalt antal	41	13	41	35	35	3	5

Vi har använt oss av totalt 54 artiklar varav 18 är från Aftonbladet, 19 från DN och 14 från Expressen. 41 artiklar förmedlade en negativ bild av islam och den muslimska kvinnan medan 13 av artiklarna innehöll en kritisk debatt mot den negativa debatten som förekommer om den muslimska kvinnan. I 41 av artiklarna används det begrepp som slöja, niqab och burka genomgående i texterna. Antal artiklar som förmedlade en bild av att den muslimska kvinnan är förtryckt, underordnad mannen och lever under hedersrelaterade omständigheter är 35 stycken. Vidare förmedlade 35 artiklar en bild av att den muslimska kvinnan som täcker sig (antingen med slöja, niqab eller burka) som extrem, radikal eller till och med som terroriststämplade. Det finns 3 artiklar som beskriver händelser där muslimska kvinnor har diskriminerats i antingen skola eller arbete. 5 artiklar var i form av intervju och där muslimska kvinnor fick utrymme att ge sin egen bild av sitt liv som muslimsk kvinna. Av dessa 5 fanns

det 1 artikel där en ung kvinna som bär niqab fick ge sin bild. Sedan var det 2 artiklar med kvinnor som konverterat till islam och som gav sin bild av sitt liv som muslimsk kvinna.

Tidning	Slöja, niqab, burka	Förtryckt	Radikal, extrem, terror	Diskrimineras
Aftonbladet	13 gånger	9 gånger	11 gånger	1 gång
Dagens Nyheter	13 gånger	10 gånger	9 gånger	2 gånger
Expressen	13 gånger	13 gånger	10 gånger	0

Den här tabellen visar hur ofta de begrepp vi utgår från så som slöja, niqab och burka förekommer i vardera tidningen, samt hur ofta det nämns att den muslimska kvinnan är förtryckt, eller att hon är radikal och extrem och slutligen hur många artiklar i vardera tidningen som handlar om diskriminering gentemot muslimska kvinnor.

Tidning	Resultat
Aftonbladet	9 artiklar
Dagens Nyheter	6 artiklar
Expressen	11 artiklar

Tabellen ovan visar hur många artiklar som vi läste som är debattartiklar.

5.4. Debatten om slöjan

I många debattartiklar lyfts debatten om slöjan fram. Vad som framgår i artiklarna om hur Sveriges politiker ser på frågan är hur vissa politiker uttalat sig om eventuella slöjförbud och vad de själva anser om slöjan. Det blev en intressant diskussion efter att Fredrik Reinfeldt och Mona Sahlin i en debatt uttryckt att heltäckande slöja (niqab/burka) är ett kvinnoförtryck och att de inte vill se en utveckling i Sverige där fler kvinnor tar på sig det. Samtidigt vill de inte införa ett förbud då de anser att det inte är den bästa metoden. (27/1 – 2010 DN) Däremot finns det politiker som har framfört att de vill införa ett förbud i Sverige mot heltäckande slöjor. Exempelvis centerpartisterna Lennart Petersson och Staffan Danielsson uttryckte att de ville ha ett förbud i offentliga miljöer i Sverige. Även där var debatten intressant och omfattade många synpunkter. (17/10 – 2009 DN) Vidare har integrations- och jämställdhetsministern Nyamko Sabuni (Fp) uttalat sig om att införa förbud mot slöja för flickor under 15 år.

Roth (2005) har pekat på det problematiska med ett förbud är att istället ökar den negativa distansen till skillnad från att de istället ska närma sig och integreras i samhället. En annan aspekt är att konsekvenserna av beslutet blir att muslimerna inte kommer att kunna befinna

sig i det offentliga utan istället finnas på sina egna institutioner och områden och på så sätt öka även den kulturella och sociala distansen i samhället.

Exempel på att förbud inte alltid får de effekter myndigheterna önskar sig återfinns också i vårt material. I en artikel i DN den 17/10 - 2009, beskriver skribenten hur hon hade besökt en liten stad i Belgien där de införde ett förbud mot heltäckande slöja och att det då fanns ungefär fyra kvinnor som bar det. Debatten var väldigt hätsk och det ledde även till att förbudet skulle prövas i belgisk domstol där staden fick rätt. Men, berättar skribenten, att några år senare visade det sig att många fler än tidigare hade tagit på sig heltäckande slöja. Men det är många länder som har inspirerats av Frankrike och som även nämns i artiklarna. I Danmark, Holland, Belgien och Österrike har debatten kring olika förbud aktualiserats. Bland annat hade den danske statsministern Løkke Rasmussen uttalat att han ville:

rycka burkan av kvinnorna (28/1 - 2010 DN)

Eller Dansk Folkepartis Pia Kjaersgaard som säger att

Det är ett förtryck vi inte ska acceptera. (17/5 - 2007 Expressen)

Även Norges talesperson inom Norska Arbeiderpartiets, Lise Christoffersen har sagt:

Jag kan inte godta ett system där man så till den grad går in för att en kvinna ska vara en mans egendom. (1/2 - 2010 DN)

Hon säger även att:

Den heltäckande slöjan är ett uttryck för kvinnoförtryck. (1/2 - 2010 DN)

Alltså har debatten kring slöjan haft ett väldigt stor utrymme i media de senaste åren och politiker från olika europeiska länder har uttalat sig om vad de anser om slöjan. Många av dem vill införa ett förbud.

Exempelvis skrivs det i en artikel i Aftonbladet publicerat den 26/1 – 2010:

Slöjan anses omodern och kvinnoförnedrande. Vem vill exempelvis ha sina barn undervisade av en lärare i heltäckande slöja?

Artikeln diskuterar slöjförbudet i Frankrike och om hur vissa andra europeiska länder diskuterar om att införa ett förbud mot heltäckande slöja. I en annan artikel står det:

Det måste rimligen vara varje människas rätt att bestämma sin klädsel på gator och torg. Att skolor, sjukhus eller brandstationer har särskilda regler är däremot inte märkligt och handlar inte om religion. Men staten bör inte låta burkan bli en falsk frihetssymbol. (17/10 – 2009)

Några skribenter menar att förbud inte kan lösa några problem utan istället leder det till protester och en ökad distans och främlingsfientlighet. En skribent som är starkt kritisk mot förbud av den muslimska klädseln och menar på att staten inte har någon rätt till att bestämma vad människor ska ha på sig skriver så här i sin artikel 1/2 – 2010 i Aftonbladet:

Till dessa förbudsivrare vill jag säga: Ta fram era tummade exemplar av 'Mein Kampf'. Ni ska känna igen er. Författare: Adolf Hitler.

Här associerar skribenten dessa förbud och debatter om att införa förbud i olika europeiska länder med nazitysklands förföljelse av judar, romer med flera. Vidare skriver han:

De judiska lockarna och den muslimska klädseln väcker bland européer samma osunda nationalistiska känslor: De är annorlunda. Kan vi ha dem bland oss? Låt oss göra något åt saken. Hitler gjorde det. Det blev inte lyckat. Judehatet och islamofobin är skott på samma ruttna gren.

Skribenten använder en aggressiv ton mot dessa politiker och debattörer som vill införa förbud och framhåller att de driver en hets mot muslimer i Europa. Istället vill han se ett samhälle där det råder tolerans mellan människor. I en annan artikel skriver skribenten i Expressen 27/9 – 2007:

Det som retar mig med dessa förbudsivrare är att de verkar tro sig veta allt om muslimska kvinnors livsvillkor. Muslimska kvinnor är per definition offer, så det finns inget behov av att lyssna på vad kvinnorna själva tycker eller känner. Det är ett omyndigförklarande som inte står det skäggigaste patriarkatet efter. Men är det inte vår plikt att värna de kvinnor och flickor som verkligen blir kränkta? Jo självfallet, men det gör vi inte genom att köra iväg dem från skolor och arbetsplatser.

5.3. Den muslimska kvinnan som förtryckt

I 35 av artiklarna som vi har analyserat beskrivs den muslimska kvinnan som starkt förtryckt och underordnad mannen. Det förekommer inte enbart i debattartiklar utan det skrivs även i nyhetsartiklar där främst politiker poängterat att muslimska kvinnor är förtryckta. Det

samlade omdömet tycks vara att ju mer hon täcker sig, desto mer förtryckt är hon.

Ofta åsyftas det redan i rubrikerna. Exempel på rubriker som vi fann är:

Stöd kvinnorna!, Hotet mot kvinnorna, Slöjan som hinder, Det är muslimska fäder som mördar sin döttrar, Slöjan, ett svek mot kvinnorna? , Slöjan är bara en symbol för männens förtryck.

Redan här kan vi se att budskapet är att den muslimska kvinnan är förtryckt och att hon är i behov av hjälp och stöd. En intressant del av medias bild av den muslimska kvinnan är att i media klagas mäns våld mot kvinnor som ett resultat av ett kvinnoförtryckande kultur.

Således finner vi detta i en del av artiklarna:

Det viktigaste vi kan göra är att stödja kvinnorna och deras frigörelse. Läs UD:s människorättsrapporter. De ger en exakt och djupt upprörande beskrivning av kvinnoförtrycket i den muslimska världen. Vi har det nu också mitt uppe i svensk vardag – med bröder som hotar och ibland mördar systrar, för att i en lång tradition skydda familjens `heder`. Se, förstå och stöd kvinnorna, i stället för de officiella företrädarna för sjuka samhällen och förfärliga texter. (3/1 – 2008 DN)

I en annan artikel skriver skribenten:

De flickor i Sverige, som mördats av sina fäder för att de försökt leva ett normalt tonårsliv, har alla varit döttrar till muslimer. (10/1 – 2008 Aftonbladet)

En annan skribent skriver:

Det är religiösa och politiska krafter som inte tillåter att de urgamla värderingarna bryts upp. Inte för att hedersmordets tankesystem bara har ett stort inflytande bland folket, utan även för att det politiska islams grundläggande värderingar har makten genom olika åtgärder till exempel en lagstiftning som förbjuder och politiserar individernas val och frihet. (26/5 – 2006 Expressen)

I samma artikel står det senare:

Hedersmord är den yttersta handlingen i ett system där kvinnors sexualitet genomsyras av olika lagar och regler som föreskrivs i Hejab, inskränker rätten att bestämma över sitt eget liv, förbjuder yttrandefrihet och kränker jämställdhet. (26/5 – 2006 Expressen)

I nästa artikel från Expressen den 21/12 2006 skriver journalisten om att Sverige har ett ”stort” problem med islam. I artikeln skyller han direkt våldtäkter och annat våld som förekommer på just muslimska män:

Som framgår av ovanstående ligger kollisionspunkten mellan Sverige och radikal islam främst i synen på kvinnan, hennes roll och rättigheter. En bra utgångspunkt är våldtäktsproblemet. I Sverige (precis som i Frankrike, där det finns 5 miljoner muslimer) begås en oproportionerligt stor del av totalt antal våldtäkter av unga, muslimska män.

Detta är en skillnad jämfört med hur svenska mäns våld mot kvinnor så förklaras i pressen. Undersökningar visar på att då förklaras våldet med ett psykologiskt perspektiv på individuell nivå, inte sällan som handlingar som begåtts av psykopater. (Lappalainen 2005) Genomgående ser vi i vår undersökning exempel på att religionen används som en förklaring till våld mot muslimska kvinnor och att man antyder att hon inte har något värde. Det är inte enbart männen utan vad som framgår är att det är kulturen som ligger bakom våldet.

Ett annat mönster vi sett är att muslimer beskrivs i media i generella termer, som till exempel i en artikel skrivs det:

I den muslimska världen hugger man handen av en tjuv och avrättar kvinnor, som blivit utsatta för våldtäkt. Omar må hävda att islam inte förespråkar våld och mord, men dess utövare, muslimerna, gör det sannerligen. (10/1 – 2008 Aftonbladet)

Här skriver skribenten ett svar till Mohamed Omar (som skrivit flera artiklar) och menar på att muslimer är de som mördar och står för våld. I hela artikeln skriver hon enbart ”muslimerna” men går inte djupare in på mer fakta, utan ger istället en generell beskrivning.

Vi finner många exempel i vår undersökning på hur media framställer den muslimska kvinnan som underordnad och förtryckt och som vi lyft fram, att om hon väljer att efterlikna ”den självständiga europeiska kvinnan” så ses hon på ett annorlunda sätt, en mer positiv bild lyser fram.

I nästkommande exempel från en artikel riktas uppmärksamheten till svenskarna från just Ayaan Hirsi Ali. Bland annat säger hon i en artikel från DN som är publicerad den 16/1 – 2009:

Blonda och blåögda föräldrar vill knappast se sin dotter könsstympad, bortgift med tvång eller utsatt för hedersvåld. Men om det inte är acceptabelt för din egen dotter, varför är det då acceptabelt för någon annans dotter?

Även här syftar artikeln och personen som uttalar sig enbart om muslimer och då att detta lätt för en läsare kopplas till islam och muslimer.

I ett tydligt exempel på hur den muslimska kvinnan beskrivs som mer förtryckt ju mer hon täcker sig är en artikel från DN publicerat den 18/7 – 2006:

Det finns en stark koppling mellan kvinnors konstitutionella rättigheter och modellen på slöjan. I de länder där kvinnor inte har samma rätt att ärva, inte kan skilja sig, inte får köra bil, rösta eller vistas utomhus utan en förmyndare är de heltäckande slöjorna en norm.

En annan kritiker mot den muslimska kvinnans klädsel är Mattias Syrén som skrev en artikel i Aftonbladet den 18/1 – 2009 såhär:

Vi borde kunna stå upp och säga att den kvinnoosyn som gäller i de länder som förespråkar, och ibland kräver användning av burka, inte är aktuellt att integrera i vårt svenska samhälle. För mig motsvarar burkan som symbol ett extremt förtryck av kvinnor.

Här klargörs hur skribenten anser att burkan är ett extremt förtryck mot kvinnan och att sådant inte är passande i Sverige. Vidare påpekar han och menar att vi måste hjälpa dessa kvinnor. Om det gäller de kvinnor som valt att bära burka av egen övertygelse eller utav tvång, framkommer inte. Detta är en tendens som inte enbart återfinns i denna artikel utan även i andra av dem som vi har tagit upp och som vi har analyserat. Något som kan påpekas är att kvinnors förtryck kopplas till islam och muslimer samt att det i artiklarna ytterst sällan nämns om det är kvinnan själv som valt att ta på sig slöja eller niqab/burka. Till exempel nämns det i en artikel om huruvida slöjan är ett påtvingande eller något som en kvinna själv valt, där diskuterar skribenten om det i själva verket är så att slöjan är något som en kvinna valt så ligger det ändå en påtryckning från den miljö som denna kvinna har växt upp i. Det står följande:

Döljer sig bakom slöjan blott en from gudstro eller finns där också, i skuggan av det jämställda samhälle vi andra lever i, en subkultur med kvinnoförtryck och hedersvåld (19/5 – 2007 Aftonbladet)

En annan skribent har i mycket kritiska ordalag skrivit i en artikel i Aftonbladet 10/1 – 2008, om hur förtryckta muslimska kvinnor är. Redan i rubriken är hon negativ och skriver:

Det är muslimska fäder som mördar sin döttrar

Vidare skriver skribenten i artikeln:

De flickor i Sverige, som mördas av sina fäder för att de försökt leva ett normalt tonårsliv, har alla varit döttrar till muslimer.

Ett påstående som sedan inte är underbyggt i artikeln. Skribenten hänvisar inte till någon undersökning som har gjorts.

För att ta upp fler exempel där budskapet i artiklarna är att den muslimska kvinnan är förtryckt kan vi finna i en artikel i Aftonbladet publicerad den 19/5 – 2007 där skribenten skriver såhär om slöjan:

Den är ett verktyg för social och sexuell kontroll från gamla patriarkala system

Vidare skriver skribenten:

Är man trångsynt eller vidsynt om man är skeptisk till att en meningsfull och jämbördig interaktion i vardag och yrkesliv kan äga rum där några människor måste maskera sig som bankrånare, Darth Vader i Stjärnornas Krig eller Walt Disneys Spökplumpen? Är det samvetets eller intoleransens röst som talar inom den som inte förmår undertrycka misstanken om att slöjan även här används för att kontrollera och skärma av kvinnan från samhället?

Skribenten ställer intressanta frågor där denne diskuterar kring detta och vill att dessa frågor ska diskuteras. Något som dock kan uppfattas som stötande för vissa läsare, eller som något underhållande är hur skribenten beskriver kvinnorna som täcker sig för bankrånare, Darth Vader eller Spökplumpen.

I Expressen den 18/10 – 2006 skriver en skribent om kvinnans klädsel såhär:

Kvinnor ska skämmas för sina kroppsdelar. De får inte visa sig för andra. De är männens ägodelar.

Här syftar skribenten på muslimska kvinnor och uttalar sig om hur kvinnan är underkuvad och har inget värde. Skribenten skriver även om slöjan:

Slöja är ingen vanlig klädsel. Slöja är könsapartheid och en symbol för könsdiskriminering som politiska islam använder mot kvinnofrihet.

Vidare i en annan artikel i Expressen 10/5 – 2006 skrivs det:

Det behövs en stark feministisk röst som framför allt kan ta en fight med de krafter som vill ta kvinnorna tillbaka till medeltiden.

Härigenom kan det förklaras att artikeln genomgående uppmanar till att feminister ska ”rädda” muslimska kvinnor från ”bakåtsträvande muslimer”.

Något som vi kan se upprepade exempel på i de artiklar vi inkluderat i vår undersökning.

Eva Karlsson (1999) har studerat hur de olika dagstidningarna presenterar invandrantjejer genom att välja ut ett antal artiklar ur tidningar som: Aftonbladet, Dagens nyheter, Helsingborgs dagblad, Arbetet Nyheterna, Göteborgs-Posten, Svenska Dagbladet. Studiens resultat går i linje med flera av de exempel vi sett i artiklarna. Där utgår artiklarna även ifrån att det är religion som är kopplat till att flickorna beskrivs som underordnade. Här kan nämnas ett exempel från vår egen undersökning där politiker uttalat och då lyft fram just invandrarflickor som ett sätt att förstärka den bilden att de är offer och förtryckta

Genomgående ser vi hur media framställer den muslimska kvinnan i termer av att vara förtryckt, underkuvad, har ingen talan och har inget värde och att allt detta kopplas till islam som religion.

En annan viktig aspekt som finns med i resultaten är att media, inte nog med att de framställer den muslimska kvinnan som offer, även uppmanar till att Sverige och andra mer ”civiliserade” samhällen ska ta tag i detta problem och rädda dessa kvinnor. Men återigen nämns inte i någon av dessa artiklar om hur kvinnan själv valt av egen övertygelse att täcka sig och att leva enligt islam.

6.5. Den radikala och extrema muslimska kvinnan

Samtidigt som det finns en bild av att den muslimska kvinnan är förtryckt finns det även en motsatt bild där hon istället beskrivs som farlig, radikal och extrem. Det lyfts fram under nästföljande rubrik där det tydligt syns hur den muslimska kvinnan beskrivs i två extrema håll, å ena sidan är hon ett offer, underordnad mannen, förtryckt och å andra sidan är hon extrem, radikal i sitt tänkande och att vara, samt kan hon i vissa fall även vara farlig och betecknas som terrorist.

Tidning	Resultat
Aftonbladet	12 artiklar
Dagens Nyheter	12 artikel
Expressen	11 artikel

Vad som illustreras i tabellen ovan är hur många artiklar från vardera tidning som förmedlar en bild av den muslimska kvinnan som ”radikal” och ”extrem” eller som ”terrorist”.

Sammanlagt är det 35 artiklar. I de artiklar vi studerat kan vi se att kvinnor framställs som en del av en terrorverksamhet. De beskrivs som ”farliga” och det framhålls att antalet kvinnor som utför attacker har ökat. Även här tas det upp om terrorismstänkta kvinnor. Det man kan se är att Islam och muslimer har varit föremål för en het debatt de senaste åren och framförallt efter attackerna den 11 september 2001 mot World Trade Center och Pentagon. I Anna Levins studie (2002), *Muslimer och islam i svenska nyhetsmedier*, finns en analys om vad Dagens Nyheter och Aftonbladet skrev den första månaden efter attackerna. I nästan två tredjedelar av artiklarna skrevs det om rasism mot muslimer, krigförande islamistiska grupper eller religionens betydelse för terrorattackerna. (Los Reyes, Wingborg 2002:13) Om detta finner vi i artiklarna och bland annat finns det en rubrik i Aftonbladet 23/3 - 2010 där det står: ”Jihad-Jane terrorister blir vanligare” och därmed att hotet mot Sverige och andra Västländer ökar. De beskrivs som en ökande grupp och som håller sig aktiva på nätet och att de blir radikala där. De beskrivs som ”farliga, men lätta att upptäcka”. Detta är något som även lyfts fram i Håkan Hvitfeldts (1998) studie som visar att muslimer ofta framställs som att de är ”känslostyrda” och att de som är starkt troende är ”farliga”. Ordet jihad står ofta med i artiklarna och som där syftar på ett ”heligt krig” mot alla icke-muslimer. Efter granskning upptäckts det hur ordet jihad oftast används i fel syfte och missbrukas i media. Exempelvis när kvinnor som är misstänkta för kopplingar med terrorism ges namn, så som ”Jihad Jamie” och ”Jihad Jane”. I dessa fall missbrukas ordet jihad och innebörden av det. För som vi har skrivit under rubriken ”Begränsningsdefinitioner”, står Jihad för något annat än vad som står i media. Ett exempel på att muslimer beskrivs som farliga ju mer religiösa de ser ut återfinns annat i Aftonbladet 12/3 – 2010 där en person som intervjuas om ”Jihad Jane” säger följande:

– Det har alltid funnits muslimer i de här kvarteren. Men de senaste månaderna har det börjat dyka upp människor som ser mer radikala ut. Män med långa skägg, kvinnor med slöja.

För att ta upp ett annat exempel på hur den muslimska kvinnans klädsel associeras med terrorism citerar vi en artikel i DN 30/6 – 2009:

Burkor är läskiga, man får associationer till bärbara fängelser för kvinnor och terrorism

En annan typ av beskrivning av den muslimska kvinnan är att hon är ”radikal” och ”extrem” i sitt tänkande. Det handlar alltså inte enbart om att hon kan vara farlig och utföra attacker mot olika mål och personer i Västvärlden, utan att hon är någon som uppfattas som att hon inte är förenad med den svenska normen och att hennes tänkande absolut inte är passande i det svenska samhället. Vad som uppenbarligen har skapat en stor debatt var när tre muslimska kvinnor hade ett tv-program som kallades för Halal-tv. Alla tre hade slöja på sig och under den tiden var det ett ren ramaskri runt om i Sverige. Många tycks ha varit kritiska emot själva tanken att tre muslimska kvinnor, som dessutom bär slöja, skulle ha ett eget tv-program. I medierna ställde sig även många kritiska:

De tre muslimska programledarna för ´Halal-tv´ granskades frenetiskt i månader. Deras åsikter, kläder och ämnesval blev heta debattämnen. (2/1 – 2009 Expressen)

Bland annat skrivs det i DN 10/1 – 2010:

Tre beslöjade, ortodoxa, kvinnor var vad man fann

Vidare skriver skribenten:

En vanlig medborgare med muslimsk bakgrund, som trots en akademisk utbildning aldrig kallas till arbetsintervju, blir föga hjälpt av att SVT visar upp tre djupt religiösa kvinnor som inte tar män i hand och gör uttalanden om profeten och koranen i varje program. Denna medborgare är med stor sannolikhet emot slöjan och anser att kvinnorna är homofoba och konservativa.

Skribenten har muslimsk bakgrund och känner sig stött av programmet då hon anser att dessa kvinnor är för extrema jämfört med andra muslimer som finns i Sverige. Samma skribent skriver i en annan artikel som handlar om en ung muslimsk kvinna som även skapade debatt då hon vill bära niqab men hennes skola inte tillät det. I artikeln från DN 24/9 – 2009 står att läsa:

Slöjan är den viktigaste symbolen för islamistiska krafter, vilket blev tydligt i debatten om ´Halal-tv´ och förslag på burkaförbud i Danmark.

Under arbetets gång läste vi en intressant artikel där en nunna skriver om hur hon upplever samhällets fientlighet gentemot muslimska kvinnor och nunnor som hon själv. Artikeln skriver hon i och med debatten om Halal – tv. Hon skriver då i DN 22/12 – 2008:

När debatten rasar om Halal-tv är det slående hur djupt rotad i bonnmullen Sverige är.

Sedan skriver hon även om hur hon uppfattar hur svenska folket ser på muslimska kvinnor och nunnor:

En muslimsk kvinna som väljer slöja, en katolsk kvinna som går i kloster måste helt enkelt vara skadad på något vis, lida av sexualskräck och allehanda neuroser.

Hon nämner även det faktum att kvinnorna i Halal-tv inte skakade hand med männen:

Men i vårt land är det mer provocerande att vägra ta en person av motsatt kön i hand än att berätta hur mycket silikon man sprutat in i bröstet i jakten på bekräftelse.

Skribenten kritiserar själva debatten som förekom under Halal-tvs gång och reaktionerna på att det är muslimska kvinnor som bär slöja som leder programmet. Hon framhåller att Sverige är mer ”intolerant” och ”främlingsfientlig” än vad hon trodde. Vidare pekar hon på att det gäller bara att acceptera att vissa människor lever utifrån en religion och olika regler och det ska inte hindra människor från att umgås.

Alltså kan man se en koppling mellan extremism och den muslimska kvinnan. Hon har beskrivits som farlig och att det är en ”ökande grupp” eller som väldigt ”extrem” och ”radikal” i sitt tänkande och sin klädsel. Det visade sig inte minst när det gäller debatten om ”Halal-tv” där på grund av deras klädsel blev programledarna kritiserade och sågs som opassande för det svenska samhället. Däremot fanns det också kritiker mot denna negativa framställning från debattörer vilket vi har lyft fram.

6.6. Muslimska kvinnors röster

Tidning	Resultat
Aftonbladet	1 artikel
Dagens Nyheter	3 artiklar
Expressen	1 artikel

Av 54 artiklar som vi undersökte var det fem artiklar som gav utrymme åt muslimska kvinnor att själva berätta om sina liv som muslim i form av intervjuer. 1 handlade om 1 kvinna som bär niqab, två artiklar handlade om 2 två kvinnor som konverterat till islam, en 1 handlade om en flicka som är rädd för sin pappa som hon anser är för strikt och slutligen en 1 handlade om fröken Sverige 2009 som är en kvinna med muslimsk bakgrund.

En av de kvinnor som intervjuades berättade om sin tro och sitt förhållande till Gud:

Förhållandet mellan Gud och människan är personligt. För mig känns det rätt att täcka ansiktet. (28/2 – 2010 DN)

Samma unga kvinna säger:

I Rinkeby där många har slöja, och till och med niqab, känner jag mig fri. Men jag åker aldrig längre än till Sundbyberg. Inne i stan blir jag så ifrågasatt. Fast på NK skulle de kanske tro att jag var en rik turist från Saudi och skulle behandla mig väl. (28/2 – 2010 DN)

Här talar denna unga kvinna om hur hon känner en närhet och trygghet i sin religion och sin relation mellan henne och Gud, men samtidigt känner hon ett utanförskap i ett samhälle där hon ses som annorlunda och ”ifrågasatt” av andra. Men det är i områden där det inte finns många muslimer som hon just känner det utanförskapet.

Sedan talas det i samma artikel om de olika fördomar och diskriminering som kvinnorna möter:

Varför sätter samhället upp hinder när en troende kvinna vill lämna hemmet?

Förbud tvingar ju kvinnan att stanna hemma. (28/2 – 2010 DN)

Snälla, sluta idiotförklara oss! Vi är inte några intelligensbefriade kvinnor som bär slöja för att våra män tvingat oss. (28/2 – 2010 DN)

I en annan artikel beskriver en kvinna som kallas för ”Elin” hur hon varit uppvuxen i en troende kristen familj men blev muslim och berättar om sina tankar kring detta:

Jag ville bli säkrare i min kristna tro, men jag blev överbevisad. De systrar inom islam som jag mötte på internet fick mig att förstå att mina föräldrars alla påståenden om muslimerna var falska. (5/6 – 2009 DN)

Jag kan lika gärna bli hunsad eller misshandlad om jag gifter mig med en svensk. Jag har till exempel sett hur vissa kvinnor i pingstförsamlingen behandlas. Deras män kontrollerar varje steg dem tar. (5/6 – 2009 DN)

”Elin” talar om att hon likväl kunde vara förtryckt i en kristen församling som muslimsk kvinna. Hon menar att det kan förekomma inom alla religioner och grupper, det har inte med en viss religion att göra.

I artikeln beskrivs ”Elin”:

Hon drömmer om en framtid där hon kan be fem gånger om dagen och bära slöja och heltäckande kläder utan att bli kritiserad. För henne är islam är en glad och vacker religion.

I en annan artikel om en annan kvinna står det:

Jag har ju själv fått välja min väg i livet. Det minsta jag kan göra är att respektera andras vägval. (1/5 – 2007 Aftonbladet)

Det är ju lite ovanligt i Sverige att man inte tar i hand. Folk blir nästan kränkta om man inte vill hälsa. Fast det inte har något med dem personligen att göra. Det tillhör religionen. (1/5 – 2007 Aftonbladet)

Kvinnorna beskriver att de inte ser sig själva som förtryckta utan istället att religionen ger dem en trygghet och därmed att de inte tror att någon annan religion hade varit bättre, så som en av dem som beskriver hur hon tidigare varit troende kristen men som därefter konverterade till islam efter att ha läst om det. Samuelsson och Fauzi (2005) menar att det som är väldigt viktigt är att lyfta fram muslimska kvinnors egen åsikt om sin situation än vad som det hittills gör i olika sammanhang. Ytterst få artiklar av de vi undersökte, var det muslimska kvinnor som fick berätta själva.

6.7. Kritiska röster

Det finns också exempel på att skribenter med ursprung i muslimska länder blir pådrivande i en kritisk debatt som framhåller hur mycket islam förtrycker kvinnan.

Något som också uppmärksammats av islamologen och författaren Jan Samuelsson (2005) :

Men det finns en kategori kvinnor i Sverige som kallas sig muslimer och feminister. Det är vanligen exiliranier och kurder med marxistisk eller annan vänsteraktivistisk framtoning som av taktiska skäl betecknar sig muslimer.
(s. 26)

I en artikel berättar en svensk konvertit om hur hon blev bemött av en iransk kvinna som var väldigt arg och undrade varför hon hade valt att ta på sig slöjan när hon ”får allt serverat på guldfat” här i Sverige. Då säger denna svenska konvertit:

Hennes erfarenhet var att hon tvingades bära sjal. Så har det ju aldrig varit för mig. (1/5 – 2007 Aftonbladet)

En känd debattör som skrivit många artiklar är Dilsa Demirbag-Sten. I de artiklar vi analyserat uttrycker hon sig genomgående negativt om islam och muslimer. Bland annat skriver hon:

I de länder där slöjan är norm och representerar den ´goda och kyska´ kvinnan blir de obeslöjade sekunda vara. Allmän egendom som kanske inte ber om det men som förtjänar att bli sexuellt trakasserade. (18/7 – 2006 DN)

Och i en senare artikel:

Burkan är ett av de mest bisarra uttrycken för den vilja till kontroll över kvinnans sexualitet och reproduktion som är central för de stora religionerna.
(24/9 – 2009 DN)

En annan skribent från Expressen skriver:

Enligt den inställningen är kvinnan inte ens en människa utan ett sexuellt objekt. Därför måste hon vaka över sina könsdelar. Annars kommer den vilde mannen som är på jakt efter henne att hitta henne och våldta henne. (18/10 – 2006 Expressen)

Han skriver också i en annan artikel:

Hedersmord är den yttersta handlingen i ett system där kvinnors sexualitet genomsyras av olika lagar och regler som föreskrivs i Hejab, inskränker rätten

Dessa skribenter och journalister skriver om hur den muslimska kvinnan ses av det muslimska samhället. Hon har då, enligt skribenterna, inget värde och således får hon inga rättigheter och ses inte som jämlik mannen.

6.8. Svåra att integrera

Tidning	Resultat
Aftonbladet	1 artikel
Dagens Nyheter	7 artiklar
Expressen	2 artiklar

10 artiklar handlar om olika politiska beslut och politiska uttalanden som rör den muslimska kvinnan. De flesta uttalanden behandlar ämnet som att kvinnorna inte passar in i samhället. I ett mångkulturellt samhälle är det intressant hur politiker anser om just mångfalden och hur minoritetsgrupper som muslimer ska vara för att passa in i samhället. När Roth (2005) skriver om att det mångkulturella samhället aktualiserar han frågeställningar som är komplicerade och som innehåller begrepp som rättvisa, rättigheter, medborgarskap, sametiska reflektioner och kulturautonomi. Roth (2005) säger även att många av dagens liberal-demokratiska samhällen kämpar nu med frågor om hur det mångkulturella samhället ska organiseras – som ofta sker på ett brännbart och ett iögonfallande sätt. I vårt material kan vi se att politiker i olika europeiska länder med ett högt antal invandrare/muslimer, som då utgör den största minoriteten i dessa länder, debatterat mycket om hur muslimer ska integreras i samhället. De uttrycker såväl vad de anser som inte passar in i samhället och vill i de fallen införa förbud. Främst då förbud mot slöja eller niqab och burka. Exempelvis säger Nicolas Sarkozy:

Burkan står i motsättning till våra värderingar och de ideal vi har om kvinnans värdighet (1/2 – 2010 Aftonbladet)

Skribenten i artikeln diskuterar om att staten inte har någon rätt att bestämma om hur vi ska klä oss och menar på att det är viktigt med ett mångkulturellt samhälle där alla får rätt att klä sig som de vill. Han citerar då Sarkozys uttalanden. Det är dock fler politiker som instämmer med vad Sarkozy säger.

Det finns även de politiker som säger sig inte stödja och vill därmed införa förbud mot bidrag till föreningar som har flickor och pojkar uppdelade i föreningen. I DN 27/1 - 2010 står det om vad Mona Sahlin säger:

Sverige ska vara ett land med religionsfrihet och det måste betyda rätt till religion men också rätt från religion. Men jag kommer att slåss för kvinnors rätt att inte bära burka; men också för deras rätt att bära sjal

Artikeln nämner även att Mona Sahlin vill stoppa bidragen till föreningar som just då i föreningen har pojkar och flickor uppdelade.

Även Nalin Peggul, ordförande för Socialdemokratiska kvinnoförbundet, har nämnt detta som står i en artikel i DN 10/10 – 2009:

Kommunen måste granska till vilka organisationer den ger pengar till. Offentliga och privata fastighetsägare måste överväga om de ska hyra ut lokaler till organisationer och personer som uppmanar till kvinnoförtryck.

Artikeln är en debattartikel där det diskuteras om religiös extremism i Rinkeby och hur man ska gå tillväga med detta. Vad som är viktigt att uppmärksamma här är att artikeln och Nalin Pegguls uttalanden syftar enbart på muslimska organisationer och personer.

Tanken om att ett visst landområde och en viss samhällsmiljö tillhör en majoritetsbefolkning har numera blivit mer ersatt av tanken som varit central för de världsreligionerna att jorden är ”given” mänskligheten som helhet. Vi lever ju i ett mer globaliserat samhälle idag. I sådana tankebanor har olika grupper av invandrare ifrågasatt varför de skulle då anpassa sig till majoritetskulturens värderingar och levnadssätt för att kunna bli delaktiga i samhället. (Roth 2005)

Men det finns också exempel på att förbud kan leda till ännu mer segregation och främlingsfientlighet och därmed öka diskrimineringen. Senare tids globala konfliktmönster, som utvecklats efter händelserna den 11/9-2001 då World Trade Center attackerades, är viktiga att förstå, inte minst ur en kulturell diskrimineringssynvinkel. Trots att det finns många olika ”sorter” och mångfald bakom benämningar som ”arab”, ”kristen”, ”amerikan”, ”muslim” med flera så har, med Roths termer, en ökad social distans och en främlingsfientlighet vuxit fram mellan muslimska grupper och majoritetsbefolkningen i västvärlden. (Roth 2005) Inte minst kan det ses i media där den vanligaste tonen är hätsk.

Med utgångspunkt i de ovan nämnda citaten skulle man alltså kunna peka på en framväxande distans mellan muslimer och majoritetsbefolkning. Roth (2005) skriver om detta med negativ distans och talar då om att det kan uttrycka sig i en extrem form så som att man utför etnisk rensning och inför folkmordsprogram där vissa grupper definieras och exkluderas från resten

av samhället och därefter utplånas.

Det finns däremot ”mildare” former av negativ distans som innebär att minoritetsgrupper diskrimineras och blir utestängda från olika samhällsområden. Exempelvis på så sätt att en viss grupp diskrimineras utifrån sin religion eller etniska tillhörighet. Detta blir till följd av att man kan se i samhället tendenser av utanförskap och segregation. Genom segregation exkluderas dessa grupper från det övriga samhället och kan på så sätt inte vara lika aktiva som resten av medborgarna inom områden som arbetsmarknaden, utbildningssektor med mera. Något som flera av skribenter i artiklarna påpekar:

Vem eller vad är det som förtrycker dem? Är det deras egna fria val att ha en sjal på huvudet som är förtryckande eller är det istället de som vill förvägra dem den friheten som är förtryckarna? I korthet: kanske är det de som ser kvinnorna som förtryckta som därmed förtrycker dem. (22/10 – 2007 Aftonbladet)

Vidare skriver en av artikelförfattarna:

Den muslimska kvinnan som av egen inre övertygelse väljer att ha sjal uppfattar inte sjalen som ett problem. Den som själv har valt att gå klädd i sjal blir inte diskriminerad av sjalen utan av omgivningens fördomar och negativa föreställningar om den. Det är inte sjalen som hindrar muslimska kvinnor att komma in på arbetsmarknaden. Det är arbetsgivarens föreställning om sjalen (22/10 – 2007 Aftonbladet)

I denna artikel och i artikeln ovan från Expressen diskuterar skribenterna kring en mångfaldsbarometer utförd vid Uppsala universitet, en enkätundersökning som belyser svenskarnas attityder gentemot invandrare. Resultatet visade att hälften av de tillfrågade var emot slöja både i skola och i arbete. Vidare berättas det att två år tidigare hade resultatet varit 43 % som var positiva till ett förbud. Därmed hade motståndet ökat. (22/10 – 2007 Aftonbladet, Expressen 27/9 – 2007)

6.9. Makt och media

Det är intressant att se vilka personer som lyfts fram i media och som får uttala sig. I de flesta artiklarna är det politiker och journalister som gör uttalanden och som definitivt präglat de olika debatterna om den muslimska kvinnan. 10 av dessa artiklar är nyhetsartiklar som innehåller politikerns uttalanden och politiska beslut och vi har även analyserat 26 debattartiklar som många handlar om olika politiska beslut eller där budskapet är att man vill motverka en ökande muslimsk minoritetsgrupp.

Ett exempel är en riksdagsman för folkpartiet citeras på följande sätt i en artikel:

Svensk feminism fegar ut när den verkligen behövs. När det gäller att stå upp mot bakåtsträvande muslimska ideal och småpåvar i förroterna. Sveriges muslimska förbunds krav på särbehandling av muslimer är en varningsklocka. Nu är det hög att damma av likhetsfeminismen och börja syna islamismens kvinnoosyn. (10/5 – 2006 Expressen)

Fredrik Reinfeldts uttalanden om burkan har även det lett till en stor debatt här i Sverige. Om det skrivs det i en artikel:

Uppfattningen sprider sig snabbare än svininfluensan. Tack vare statsminister Reinfeldt har även i Sverige burkahysterin brutit ut. Han talade om `Heltäckande slöjor – det vill vi inte ha i Sverige. Det kommer jag inte acceptera stillatigande´. (1/2 – 2010 Aftonbladet)

Genom det menar skribenten, att de som förespråkar förbud kommer att öka och att detta eventuellt kommer då bli en av valrörelsens stora fråga. Vad han menar med uppfattningen, är att genom politikernas uttalanden om heltäckande slöja sprids denna uppfattning även runt om i samhället och i media.

Vidare skriver Glans (2004) att det blir allt fler som tycker att media har för mycket makt. I en artikel kritiserar medias hantering av ämnet:

Vari grundar sig denna ökade intolerans? Det är svårt att tänka sig att folk vaknar en morgon med plötsliga antipatier gentemot muslimer. Snarare beror resultatet på en lång och intensiv negativ rapportering om muslimer. Det är dessa mediala bilder och berättelser som har sjunkit ner i det allmänna medvetandet och blivit till sanningar (22/10 – 2007 Aftonbladet)

Glans (2004) skriver att när det gäller att påverka vad människor tycker och tänker och på så sätt påverkas samhällsutvecklingen, är det på grund av att media har fått för stor makt. Alltså journalister, redaktioner och medieägare är de som har den makten. Många av dessa har höga positioner inom tidningarna och är även verksamma inom andra områden, antingen inom politiken eller som debattörer. Några av dem är dessutom kända för att skriva provocerande artiklar och dessutom medverkar i debatter i TV. Van Dijk (2004) skriver om att det är politiker och media som är de mest aktiva aktörerna när det gäller att skapa, återskapa och ”utveckla” rasistiska diskurser och driva den rasistiska dagordningen framåt.

Många skribenter och journalister har skrivit om ”islamismens framfart” i Europa och att muslimer är en grupp som inte passar in i samhället och att den muslimska kvinnan är inte likt den ”fria och självbestämmande” europeiska kvinnan. I en artikel från Aftonbladet 18/1 – 2009 citeras Nyamko Sabuni:

Sverige ska kännetecknas av respekt för demokrati, rättsstaten, mänskliga fri- och rättigheter inklusive jämställdhet.

Samtidigt betonar både politiker och journalister om eventuella slöjförbud då det anses vara kvinnoförtryckande och något som inte passas in i det svenska samhället. Vidare skrivs det i en annan artikel:

Man vill befria muslimska tjejer från något som ofta är ett tvång. Man vill att de på allvar ska bli en del av det franska samhället – att de ska integreras och assimileras, som det heter. Jag tror inte att experimentet kommer att lyckas. Men ETT vet jag: Vi har ett stort problem med islam också i Sverige.” (21/12 – 2006 Expressen)

Å ena sidan talar de om ett fritt och demokratiskt samhälle där det råder jämlikhet men snabbt ändras tonen till att Något som kan återkopplas till vad Alexandra Ålund skriver, nämligen att i debatterna som pågår så framstår invandrare som en särskild enhetlig kategori och hon menar att det bidrar till utanförskap. Därmed blir konsekvenserna av att använda sig utav en särskiljandets politik att de människor som beskrivs som främmande och avvikande ofta då blir föremål för olika åtgärder.

6.10. Att tolka och referera till heliga skrifter

Tomas Lindgren säger att de heliga texterna och begreppen får sin mening i relation till läsarna av skrifterna. Det vill säga att vi tolkar texterna olika beroende på vilka glasögon vi har på oss och vilka erfarenheter vi har gått igenom. Islamologen Jan Hjärpe förklarar detta på ett pedagogiskt sätt: ” Ingen bok säger något. Lägg örat intill boken så märker du att den precis är tyst! Det är den som läser boken som kan säga något, och då har innehållet passerat läsarens hjärna och mött de erfarenheter och kunskaper som är lagrade där! Det som kommer fram är alltså obevekligen läsarens tolkning av texten.”(Hjärpe 1 998:101) (s. 34)

I vissa artiklar fanns det olika hänvisningar till Koranverser där budskapet var att Islam är en våldsam och förtryckande religion. Däremot är det viktigt att kunna kritiskt granska om dessa hänvisningar verkligen stämmer. Vi kunde upptäcka att i varenda hänvisning så fanns det

felaktiga översättningar, tveksamma tolkningar och/eller exempel på att man refererade till fel vers. Den källan vi har utgått ifrån är Koranens Budskap, en svensk översättning av Koranen gjord av Mohammed Knut Bernström (2002) och som anses vara en bra och accepterad översättning.

En skribent skriver i DN 3/1 – 2008:

Från Fjärde suran om kvinnans plats: "Männen handhar kvinnornas affärer, på grund av det företräde Allah har givit somliga framför andra - - -. Rätttrogna kvinnor är därför undergivna . . . Och rörande de kvinnor från vilka du befarar uppstudsighet, beordra dem till deras bädd och aga dem . . . (DN 3/1 - 2008)

Artikelns budskap är att det är viktigt att motarbeta islam och dess tankar och exemplifiera detta med att kvinnan är förtryckt. För att förstärka den tanken har skribenten hänvisat till en vers i Koranen. Men om man återgår till Koranen för att se om översättningen är riktig och tolkningen är rimlig är det uppenbart att det är något som inte stämmer.

[4:34] MÄNNEN SKALL ha ansvar för och omsorg om kvinnorna med [den styrka och] de andra företräden som Gud har gett dem, och i egenskap av [kvinnornas] försörjare...

Versen fortsätter:

... Rättfärdiga kvinnor förrättar ödmjukt sin andakt [inför Gud] och döljer [för andra] det som Gud har dolt. Om ni ser tecken på illvilja hos dem, förmana dem då och varna dem och [om detta inte hjälper] håll er borta från deras nattläger och [som sista utväg] tillrättavisa dem handgripligen. Om de sedan visar sig medgörliga, sök då inte sak med dem. Gud är upphöjd, stor [i försvaret av de svagare].

Lindgren skriver att det inte räcker att enbart lyfta fram de texter som finns i de heliga skrifterna utan att det är viktigt att gör klart hur texterna har tolkats och använts inom de religiösa traditionerna.(s.34)

Om man ser till tolkningen av denna vers så finns det mycket som tydliggör vad som menas med versen. Det är viktigt att utgå från hur det står på arabiska för att kunna tolka det på ett

bra och tydligt sätt. När det står i Koranen om de företräden som Gud har gett männen ser man att den tolkningen åsyftar att mannen har en skyldighet med underhåll och ett moraliskt ansvar gentemot kvinnan. Vidare kan sägas om versen "... Rättfärdiga kvinnor förrättar ödmjukt sin andakt [inför Gud] och döljer [för andra] det som Gud har dolt." med att det finns olika åsikter om dess innebörd med antingen att det avser skyddet för det äktenskapliga samlivets intima detaljer eller att det innebär kravet på trohet i äktenskapet. Vidare om det omdiskuterade delen "... tillrättvisa dem handgripligen" står det i tolkningen att det framgår väldigt starkt att profeten Mohammed själv kände intensiv motvilja mot tanken på att slå en hustru och han har sagt vid flera tillfällen: "Skulle någon av er kunna slå sin hustru, så som han kan slå en slav, och därefter om aftonen dela hennes bädd?" (Bukhari och Muslim) Flera källor hänvisar också till att han även skulle ha sagt: "Slå aldrig Guds tjänarinnor". Om det så ens skulle ske, så är det endast i form av en symbolisk gest där det står att kvinnan inte får tillfogas smärta. Vissa säger till och med att det är nått och jämnt godtagbart med tanke på profeten Mohammeds egen inställning till frågan. (Bernström 2002) När den översättningen och tolkning av versen som anses vara accepterad, kommer fram får den alltså en annorlunda innebörd. Läsaren får även en annan kunskap om vad som menas med versen. Jämför man med vad skribenten har skrivit låter det väldigt grovt.

Ytterligare ett exempel på en vers som har varit återkommande i artiklarna är:

Koranen säger: "En hustrur är odling för er, så närma er era odlingar när och hur ni vill." Kapitel 1 (Albaqarah) vers 4 (Expressen 26/5 - 2006)

Har vi den ringaste anledning att acceptera en kvinnoosyn som i Koranen, andra Suran, beskrivs så här:
223. Edra hustrur äro en åker för eder; besöken alltså eder åker efter behag, men uträtta ock något gott för egen räkning. (Expressen 2/10 - 2007)

Alltså här är ännu en vers där för den första referensen är fel. Det ska vara kapitel 2, vers 223. För det andra är också översättningen fel, texterna är tagna ur sin kontext och att det inte finns någon tolkning till verserna. Här är den rätta översättningen:

[2:223] Era hustrur är för er [som] en åker; beträd därför er åker, när och som ni önskar - men sörj [först] för era själar. Frukta Gud och var förvissade om att ni skall möta Honom. Och förkunna för de troende hoppets budskap.

En tolkning till versen är:

"Koranen förutsätter att det i förhållandet mellan man och kvinna existerar en andlig dimension som den oundgängliga basen för det sexuella samlivet. – I sin kommentar till denna vers hänvisar Sayyid Qutb till 2:187 och 30:21, verser som med värme och innerlighet talar om de mest intima aspekterna av det

äktenskapliga samlivet; här ovan beskrivs det med den enkla och lättfattliga bilden av en bonde som sår i sin åker.” (Bernström 2002)

För att titta närmre på hur Koranen beskriver samlivet mellan en make och hustru så är det viktigt att även hänvisa till de verser som nämns i tolkningen ovan.

[30:21] Och till Hans under hör att Han har skapat hustrur åt er av er egen art, så att ni kan finna ro hos dem, och Han har låtit kärlek och ömhet uppstå mellan er. I detta ligger helt visst budskap till människor som tänker.

[2:187] NATTETID under fastan är det tillåtet för er att komma nära era hustrur. De är en klädnad för er och ni är en klädnad för dem...

Här menas alltså att verserna syftar på det intima samlivet mellan en make och hustru. Det finns en tolkning till versen samt många fler beskrivningar av relationen mellan en make och en hustru. Det gäller alltså inte att bara utgå från en vers, som dessutom inte har en korrekt översättning, utan även se till tolkningarna av verserna och läsa mer om själva ämnet för att på så sätt få en annan läsning av artiklarna. Det intressanta i detta är att artiklarna inte nämner att det i själva verket handlar om hur relationen mellan en make och en hustru är och att det förekommer tolkningar. På så sätt förmedlas budskapet om att den muslimska kvinnan är förtryckt och mannen har rätt att göra vad han vill med henne.

Värt att ta upp är ett annat exempel på hur texterna från Koranen tas ur sin kontext eller att översättning är fel. En artikel från Expressen:

Några stycken ur Koranen förtjänar att framhävas (kapitel 24/Alnur vers 32):
`Och säg till de troende kvinnorna att behärska sina blickar och vaka över sina könsdelar, och att de icke visar sin skönhet förutom det som är synligt av den, och att de drar sina huvudkläder över sin barm. Och att de icke framhäver sin skönhet förutom till sina äkta makar´.

Här har skribenten refererat fel, i det kapitel och den vers som han refererar till så står det något annat. Den vers som avses är kapitel 24 vers 30-31. Återigen så blir det annorlunda när man vänder sig till en korrekt gjord översättning:

[24:30] SÄG till de troende männen att de bör sänka blicken och lägga band på sin sinnlighet; det leder till större renhet i deras liv. Gud är underrättad om vad de gör.

[24:31] Och säg till de troende kvinnorna att de bör sänka blicken och lägga band på sin sinnlighet och inte visa mera av sina behag än vad som [anständigtvis] kan vara synligt; låt dem därför fästa slöjan så att den täcker barmen. Och de skall inte låta sina behag skymta inför andra än sin make, sin fader, sin svärfader, sina söner, sin makes söner, sina bröder, sina brorssöner, sina systemsöner...

Det intressanta är att den som har skrivit artikeln inte har tagit med det stycke där versen först syftar på mannen och sedan kvinnan. För en läsare framstår det endast att det är kvinnan som ska sänka blicken och därmed bidrar till en fel uppfattning.

Hvitfelt (1998) menar att media kan presentera ett fenomen på ett särskilt snedvridet sätt utan att belysa att det finns andra sätt att se det här fenomenet på.

Vad som framkommer av detta är att i de hänvisningar som finns i media till Koranen, används. Det handlar främst om att texterna är tagna ur kontext.

7. Analys

7.1. Journalister och politiker dominerar

Foucault (1993) talar om det moderna samhället och vad dess kännetecken är. Med det menar han att i dessa samhällen finns det en strävan efter jämlikhet och att det finns sociala rättigheter för medborgarna. Samtidigt betonar han en annan sak, nämligen att det finns olika metoder i samhället där syftet är maktutövning, kontroll och disciplinering. (Meeuwisse, Sunesson, Swärd 2006) Det vi kan se utifrån artiklarna är att skribenterna förespråkar och förtydligar hur samhället bör vara. Att det finns rättigheter för alla. Vidare kan man se en tendens där de samtidigt uttrycker åsikter om vad som är rätt och vad som är fel. Om vi ska se till själva Foucaults teori om staten så kan vi titta närmare på politikerna idag. Foucault syftar på att det förekommer maktutövning och att staten utför kontroll och vill disciplinera befolkningen. Som exempel på det kan vi finna tendenser till hur vissa politiker vill på ett sätt disciplinera en del av befolkningen i vissa stater idag. (Meeuwisse, Sunesson, Swärd 2006) Bland annat som rör vårt ämne och det som präglat media de senaste åren. Framförallt har det varit den muslimska kvinnans klädsel. Vi har också kunnat se att enskilda stater idag vill stoppa en ökning av slöjan och främst i vissa stater, niqab och burka. En orsak som framhålls är att det inte passar in i normerna i det moderna samhället, samtidigt är det en markör om att det inte ses som något acceptabelt och i flera av artiklarna har de uttalat en bestämd uppfattning om vad slöjan symboliserar nämligen ett förtryck gentemot kvinnan. Således strävar man efter att dessa kvinnor ska ”normaliseras”. Hon ska efterlikna den ”fria” västerländska kvinnan och på sätt passa in i samhället. Vidare skriver Foucault att makt kan komma både uppifrån och nedifrån, men i princip om att det övre samhällskiktet vill

kontrollera och disciplinera underklassen. På så sätt kan de med makten få dessa människor att hamna inom normen. (Meeuwisse, Sunesson, Swärd 2006) Vad som framgår av resultaten är att de med makt definitivt har lättare att kunna få utrymme, vilket gör att minoritetsbefolkningen som till exempel muslimerna, inte får stort utrymme och istället blir det andra som för deras talan. Här kan vi se en koppling till Foucaults tankar om överklassen

som utför makt och underklassen ska lyda. Det har införts nya lagar i bland annat Frankrike och Belgien om förbud mot slöjan och på så sätt utövar man makt mot en minoritetsbefolkning. Exempel på det är att det nämns i en artikel i DN 17/10-2009, om hur ett förbud infördes i en stad i Belgien mot heltäckande slöja och ett antal år senare hade kvinnor som bär heltäckande slöja ökat markant. De gick emot förbudet och lydde därmed inte makthavarna. Något som också kan koppla till Foucault och vad han syftade på, nämligen att där makt finns, så finns det även motstånd. (Meeuwisse, Sunesson, Swärd 2006) Därefter syftar även Foucault på de kategoriseringsprocesser som kan förekomma i ett samhälle och som menas med ett normaliserings- och sorteringsmakt där experterna får tala om hur vissa personer ska kategoriseras. Dessa kategoriseringsprocesser utförs utifrån lagar, praxis, uppfattningar och annat. (Meeuwisse, Sunesson, Swärd 2006). Där talar dessa journalister, politiker, debattörer med flera om hur muslimska kvinnor känner, hur deras situation och livsvillkor är. Där utgår de oftast från uppfattningar och generella omdömen som finns och som därmed framkommer i media. Foucault (1993) skriver även om kunskap och relationen mellan kunskap och makt. Då menar han att produktionen av kunskap sker alltid i en maktrelation. I det kan man dra slutsatsen i att media har en makt där politiker och kända personer ges utrymme att få uttala sig och därmed bildas det en kunskap i samhället. För oss läsare innebär detta att vi blir medvetna om vad dessa människor tycker och tänker och kan på så sätt implementeras som fakta och bilda motreaktioner också.

7.2. Avvikande kvinnor

Howard S Becker som den största företrädaren för stämplingsteorin skriver om hur grupper stämplar personer med ett avvikande beteende. I vårt fall handlar det om hur media stämplar muslimska kvinnor som "avvikare" då de anses inte passa in i samhället med de normer som finns. Det handlar om att hon inte gör som alla andra utan avviker från normen. (Hilte 1996) Exempel på hur muslimska kvinnor lyfts fram som avvikare framhävs i flera av artiklarna t ex betecknas klädseln som ett fängelse. Hennes klädsel som ses som avvikande och förtryckande i förhållande till normen som råder i Sverige. Denna stämpel som muslimska kvinnor får skapas av samhället utifrån omgivningens reaktioner. Istället för att fokusera på personens egenskaper fokuserar man på själva avvikelsen. Becker menar att detta sker genom sociala processer som skapar eller förstärker avvikelsen. Med dessa processer menas att man generaliserar eller skapar stereotyper (Hilte 1996) Det är det media gör som vi har kommit fram till i vår undersökning. Oftast handlar det om generaliseringar när det handlar om muslimska kvinnor. De skapar en bild där hon fått stämpeln som offer och förtryckt eller stämpeln som farlig och extrem. Det visade sig att 35 artiklar framförde en bild där hon är

förtryckt samtidigt som det finns 35 artiklar som visar en annan bild, nämligen att hon är extrem och farlig.

En person som vidare har beskrivit och analyserat stämplingssituationer är Edwin Schur (1980). Han menar att gemensamt för dessa stämplingssituationer är att personer (en grupp) som känner sig hotade av någon börjar kategorisera den andre i en annan tillhörande social kategori. I många av de artiklar vi läste fann vi liknande tendenser där skribenterna talar om den ”ökande islamismen” och antalet muslimer som ökas i samhället och att deras inflytande bör stoppas. På så sätt kan vi koppla det till vad Schur menar med att muslimer upplevs som ett hot mot samhället och därmed kategoriseras dem och stämplas med olika benämningar. Becker skriver också om stämpling som maktutövning och då menas det att när en grupp vill tillämpa sina regler och tvinga andra att leva utifrån dessa och ofta handlar det då om politisk och ekonomisk makt. Även så menar Becker att:

Avvikande beteende handlar om konkurrerande definitioner av verkligheten, där den grupp som har makten har tolkningsföreträde och möjlighet att tillämpa sina regler. (s. 123)

Vi kan se detta i den debatten som förekommer och det ämne som präglat media de senaste åren. Att införa förbud mot den muslimska kvinnans klädsel har varit något som debatterats flitigt och förbud redan införts i länder som Frankrike och Belgien. Politikerna uppger då att orsaken till varför man inför förbud eller vill ha det är för att den muslimska kvinnans klädsel ses som något förtryckande och som inte passar in i samhället. Således ses det som något ”avvikande”. Det är det som Becker menar med när han talar om att utöva makt för att tvinga andra att leva utifrån de regler som man vill tillämpa. Vidare säger Becker att de som har makt får mer utrymme och har tolkningsföreträde att tillämpa dessa regler. Det är just politikerna och personer med ledarposter och som ofta syns i TV och inom politiken som får möjligheten till att förklara och tala om vad som anses vara det rätta, vilket har lyfts fram i vår undersökning då de som skrivit artiklarna har höga poster, är kända för sina uttalanden, är politiker och som ofta medverkar i debatter i TV.

8. Avslutande diskussion

Vi tycker att det är viktigt med tryckfrihetsförordning, men att det kan missbrukas och leda till, i detta fall, att fördomar mot muslimer förstärks och islamfobiska grupper får mer näring.

Vi har under arbetets gång blivit väldigt förvånade över den stora mängd negativ bild som förmedlas om den muslimska kvinnan. En av de viktigaste orsakerna till detta är att det råder en stor okunskap bland journalisterna som skriver om ämnet. Vi fann att det var ytterst få muslimska kvinnor som fick komma till tals. Det är viktigt att det lyfts fram ännu fler

muslimska kvinnor som kan ge sin bild av islam, för så som det ser ut nu så är det överväldigande majoriteten av materialet mer till andra som skriver om muslimska kvinnor. Vad som framgår är att när man som läsare till artiklarna, får en mer positiv bild av muslimska kvinnor när de är de själva som talar. Samtidigt kan de själva diskutera och ta upp

olika frågor som berör dem själva och som andra människor inte har någon direkt kunskap om men däremot fördomar.

Vi tycker att de muslimska kvinnors har svårt att försvara sig mot bilden som ges i media då de inte har tillräckligt med makt om man ska jämföra med dem som lyfts fram i media och som syns i debatterna.

I media skapas en bild som i sin tur skapar en föreställning om vad som är normalt eller inte och vem som skall disciplineras. På så sätt talar Foucault om maktutövning och genom normaliseringsprocesser.

Genom att definiera det som är normalt i media, blir det uppenbart vilket som är det avvikande, i detta fall de muslimska kvinnorna och de blir således stämplade.

Om vi ser till olika begrepp som använts för att beskriva den muslimska kvinnan i artiklarna är det exempelvis ”könsapartheid” som syftar till att man separerar pojkar och flickor där slöjan beskrivs med detta, ”medeltid” att den muslimska kvinnan är bakåtsträvande och omodern, ”underordnad” och ”kuvad” att hon inte är lika mycket värd som mannen och har inga rättigheter, ”bärbara fängelser” den heltäckande slöjan beskrivs med detta begrepp. På detta sätt stämplas den muslimska kvinnan i median.

Gällande slöjförbudet och debatten kring det tycks det vara viktigt att tänka på att ett förbud mot slöja kan ses som ett sätt att inskränka de mänskliga rättigheterna så som religionsfrihet och yttrandefrihet. Därmed är det viktigt ur ett rättighetstänkande att elever ska uppmuntras till att visa förståelse och respektera de som har en annan etnicitet eller religion. Roth (2005) menar att slöjan kan betraktas och ses på olika sätt om man befinner sig i till exempel Iran eller Frankrike. Om en kvinna bär slöja i ett land som Frankrike så kan det vara ett uttryck för religiös stolthet som är kvinnan själv har valt medan i Iran kan det istället handla om ett tvång av ett patriarkalt samhälle.

Vad som menas med detta är att en kvinna i Iran tvingas till att bära slöja av regimen medan i till exempel Frankrike eller i ett annat land i Europa, är det oftast så att kvinnan kan välja själv av egen övertygelse.

I efterhand tycker vi inte att det är så konstigt att många människor i samhället har en negativ inställning mot muslimer när det är sådana bilder de matas med dagligen. Vi är varma

anhängare av att man har rätt att yttra sig men däremot innebär det att man har ett etiskt ansvar.

När det förekommer en mestadels negativ bild om muslimska kvinnor så är det rimligt att anta att det påverkar människors fördomar. I socialt arbete är det viktigt att kunna se bortom dessa fördomar och ge ett bra bemötande till alla som man möter i arbetet. Därför tycker vi att det är viktigt att forska om faktorer som kan påverka ens inställning till olika människor.

Att läsa om islam och dess regler är ett stort och komplicerat ämne och varje regel har olika punkter som ska följas. Även för muslimer själva strävar vi efter ny kunskap varje dag om vår religion då det alltid finns något att läsa och lära om. Sedan om vi inte varit muslimer och haft kunskapen om vår religion så hade även vi som läsare tyckt att islam är en hemsk och konstig religion. Men då tycker vi att det är varje individs ansvar att vara kritisk och söka kunskap om det man läser då media ofta kan förmedla felaktiga bilder om inte enbart islam utan även andra saker.

Om man ser till Hvitfelts studie så finner man att liknande resultat kommer fram i det vi har undersökt. Det förekommer fortfarande en stor negativ rapportering om den muslimska kvinnan, men att det som har förekommit ofta de senare åren är just debatten om att införa slöjförbud.

Vi hade velat göra en större studie där man kan få in fler artiklar och från andra tidningar också och kanske kunnat jämföra det med mediebilderna i andra länder. Det hade varit intressant att också kunna göra ett arbete där man visar på andra bilder än den ensidiga och felaktiga informationen som ges i media och där man kanske hade kunnat låta muslimska kvinnor själva tala om hur de beskrivs i media.

9. Litteraturförteckning

Böcker:

Almqvist, Kurt; Linklater, Alexander (red) (2004). Medierna och mediernas makt. Stockholm. Atlantis.

Bergström, Göran; Boréus, Kristina (red) (2005) Textens mening och makt - Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys, Studentlitteratur, Lund

Bernström Knut Mohammed (2002) Koranens Budskap, Proprius förlag AB, Stockholm

De los Reyes Paulina & Wingborg Mats (2002:13) Vardagsdiskriminering och rasism i Sverige – en kunskapsöversikt, Integrationsverkets rapportserie, Integrationsverket Norrköping

Hilte Mats (1996) Avvikande beteende – en sociologisk introduktion, Studentlitteratur, Lund

Hvitfelt Håkan (1998) Den muslimska faran – om mediebilderna av Islam i Brune Ylva (2001) Mörk magi i vita medier – Svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism, Carlsson Bokförlag, Stockholm

Karlsson Eva (1999) i Ahmadi Nader (2003) Ungdom, kulturmöten, identitet, Statens institutionsstyrelse och Liber AB, Stockholm

Lappalainen, Paul.(2005). Det blågula glashuset - strukturell diskriminering i Sverige. Stockholm. Elanders Gotab AB.

Lindgren Tomas (2009) Fundamentalism och helig terror – religionspsykologi för vår tid, Studentlitteratur AB, Lund

Meeuwisse Anna, Sunesson Sune, Swärd Hans (2006) Socialt arbete – en grundbok, Natur och Kultur, Stockholm

Meeuwisse Anna, Swärd Hans, Eliasson-Lappalainen Rosmari Jacobsson, Katarina (2008) Forskningsmetodik för socialvetare, Stockholm: Natur & kultur

Meeuwisse Anna, Swärd Hans (2002) Perspektiv på sociala problem, Natur och Kultur, Stockholm

Roth Ingvar Hans (2005) Mångkulturalismens utmaningar, Studentlitteratur, Lund
Samuelsson Jan, Fauzi Sanaa (2005) Kvinnornas islam, Författares bokmaskin, Stockholm

Internet:

www.ts.se (Tidningsstatistiken)

www.scb.se (Statistiska Centralbyrån)

http://ickevald.net/perherngren/Foucault_Makt_Disciplin_Per_Herngren.htm

www.islam-svarar.se

www.ne.se (Nationalencyklopedin)

www.forskning.se

Tidningar:

Artiklar från åren 2006-2010 Sökord: muslimska kvinnan, muslim kvinna, niqab, burka, slöja

www.aftonbladet.se

www.dn.se

www.expressen.se